

Långtidsutredningen 2023 Finanspolitisk konjunkturstabilisering (SOU 2023:85), Fi2024/00446

Pensionsmyndigheten konstaterar att inkomstpensionssystemet är en del av det finansiella ramverket och lämnar kommentarer och synpunkter på vissa av utredningens bedömningar till följd av detta nedan.

Kapitel 11 De budgetpolitiska målen och restriktionerna i det finanspolitiska ramverket

Givet att staten ökar sin skuldsättning delar Pensionsmyndigheten utredningens bedömning om vikten av att medlen används till temporära investeringar med hög samhällsekonomisk nytta.

På s. 297 beskriver utredningen att den så kallade kritiska nettoskuldgränsen¹ för Maastricht-skulden² beror på om inkomstpensionssystemet omfattas eller ej. Pensionsmyndigheten noterar att i detta huvudbetänkande saknas en analys av huruvida inkomstpensionssystemet bör ingå i det finansiella ramverket eller ej. Däremot finns hänvisningar till bilaga 7 *Nytt ramverket för finanspolitiken*, där sådana resonemang redovisas. Myndigheten har tidigare lämnat synpunkter i frågan i remissyttrandet för *En översyn av överskotts målet* (SOU 2016:67) och vill komplettera analysen i utredningens bilaga enligt följande.

I bilaga 7 anges: ”Det främsta argumentet för att ett mål för det finansiella sparandet ska omfatta också ålderspensionssystemet är att staten i slutändan har ansvaret även för pensionerna (se Finansdepartementet 2010 och Överskottsmålskommittén 2016). Det talar emot att pensionssystemet bör ses som helt autonomt. Underskott som hotar att minska pensionerna riskerar enligt detta synsätt att skapa ett tryck på staten att tillföra extra medel till systemet. Alternativt kan i ett sådant läge politiska beslut om skattesänkningar för pensionärer komma att tas.”³

Möjliga exempel på det ovanstående är de skattesänkningar för pensionärer som genomfördes 2010, 2011 och 2014 – år då balanseringen minskade inkomstpensionen.

¹ Den kritiska nettoskuldgränsen är den maximala nettoskuld som staten kan klara av att antingen amortera eller betala räntan på. Den kritiska nettoskuld-gränsen ges av högsta möjliga ackumulerade primära finansiella sparande som staten kan uppnå i framtiden eller uttryckt mer exakt, nuvärdet av den maximala skillnaden mellan skatteintäkter och offentliga utgifter exklusive räntor per år i framtiden. Se LU2023 s. 295.

² Den konsoliderade bruttoskulden för offentlig sektor.

³ Se s.114 *Nytt ramverket för finanspolitiken* (Calmfors 2023).

Skatteutgiften som åsyftas var ett högre grundavdrag för de äldre. Syftet med reformerna var dock inte att skydda pensionssystemet. Skälet till det högre grundavdraget var istället fördelningspolitiska och inte stabiliseringspolitiska eller motiverade av det finansiella ramverket.

Var gränsen för statens ansvar går är enligt Pensionsmyndigheten vidare inte givet utan är en bedömningsfråga. Premiépensionssystemet omfattas inte av det finansiella ramverket. Pensionsmyndigheten menar dock att även om det finns stora skillnader i detta system i förhållande till inkomstpensionssystemet, både principiellt, juridiskt och försäkringstekniskt, går det att argumentera för att staten även har ett ansvar för premiépensionssystemet eftersom det är en del av den allmänna pensionen.

I bilaga 7 anges vidare att ”överskott i pensionssystemet [bör inte] inte tolkas som att stat och kommun har ett större utrymme att minska sitt finansiella sparande. Detta gäller under förutsättning att överskott i ålderspensionssystemet inte används för att förbättra statens och kommunernas finansiella ställning. Det finns visserligen inte några formella hinder för detta: Riksdagen är oförhindrad att besluta om överföringar av medel från pensionssystemet till staten. Men det är mindre sannolikt att det skulle ske eftersom tillgångarna som byggts upp i systemet brukar anses som örönmärkta för pensioner.”⁴ Frågan om överskott är under utredning i Regeringskansliet⁵. Det faktum att det saknas regler för vad som händer om pensionssystemets finansiella ställning blir mycket stark talar, enligt Pensionsmyndigheten, för att inkomstpensionssystemet tills vidare ska ingå i det finansiella ramverket. Man bör dock notera att införandet av en så kallad ”gas” skulle öka inkomstpensionerna och därmed kunna påverka statens utgifter under utgiftstaket.

Bilaga 7 tar även upp aspekten att internationella bedömningar av de offentliga finanserna – liksom EU:s regelsystem – fokuserar på hela den offentliga sektorn inklusive statliga pensionssystem.⁶ Pensionsmyndigheten menar dock att en jämförelse mellan länder torde bli bättre om inkomstpensionssystemet för Sveriges del *inte* inkluderades eftersom det systemet, för Sveriges del, bekostas genom avgifter och är autonomt, medan det i andra EU-länder finansieras av statsbudgeten. Vidare är syftet med de finanspolitiska målen, enligt Pensionsmyndigheten, att ytterst säkerställa den finansiella stabiliteten och trovärdigheten, och inte att jämföra offentligt sparande mellan olika länder.

⁴ Se s.113 *Nytt ramverket för finanspolitiken* (Calmfors 2023).

⁵ Dir. 2024:29 – analys av avgiftsnivån i det allmänna inkomstgrundande pensionssystemet.

⁶ Se s.114 *Nytt ramverket för finanspolitiken* (Calmfors 2023).

2024-05-20

3 (3)
Dok.bet. PID287730
Version 1.0
Dnr/ref. VER 2024-84

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Anna Pettersson Westerberg efter föredragning av analytiker Kristin Kirs. I den slutliga handläggningen har även avdelningschef Ole Settergren deltagit.

Anna Pettersson Westerberg

Kristin Kirs